

ράτιζαν Δέσποιναν μετὰ τὴν τελευταίαν μου νὰ τῆς δοθοῦν εἰς κάθε τρεῖς μῆνας ἓνα πογγί, εἰς ἑννέα δηλαδή μῆνας νὰ τὴν ξεπληρώσουν ἐξαποφάσεως. Εἶναι ὅμως ἀδύνατον ὅπως-δήποτε νὰ ἐξακριβώσω ποία διαδικασία ἐφηρομόζετο ἐπὶ ταύτης εἴτε ἐν Σίφνῳ, εἴτε ἀλλοῦ τῆς Ἑλλάδος. Ἐξ ἄλλου ἀξιοσημείωτον εἶναι ὅτι ἡ ρήτρα εὑρίσκεται ἀναγεγραμμένη ἐνταῦθα ἐν ἐγγράφῳ ἰδιωτικῷ, ὑπογεγραμμένῳ ἰδιοχείρως ὑπὸ τοῦ ὀφειλέτου καὶ ὑπὸ δύο μαρτύρων, ὡς περίπου ἐν Ἰταλίᾳ

- 1 = 1808 : ὀκτωμβρίου : 22 σίφνος
 2 = τὴν σήμερον διὰ τοῦ παρόντος γράμματος γίνεται δῆλον
 3 ὅτι ἔλαβεν ὁ ἀντώνιος ἀργυρὸς παρὰ τοῦ ἄρχων καμαρά-
 4 ση γρόσια τὸν ἀριθμὸν πεντακόσια λέγω γρ(όσια) : 500 πρὸς συ-
 5 μφωνίαν διαφόρου δώδεκα τὰ ἑκατὸ τὸν χρόνον καὶ τοῦ ὑ-
 6 πόσκειται νὰ τοῦ τὰ ἐπιστρέφῃ χωρὶς καμμίας λογιῆς ἐναν-
 7 τιότητος ἢ λόγου κρίσεως τόσον τὸ κεφάλαιον ὅσῳ καὶ τὸ δουλε-
 8 μένο διάφορον. ὅθεν καὶ διὰ πίστωσιν ἀσφαλῆ καὶ βεβαίαν τοῦ
 9 ἐδόθη τὸ παρὸν ὑπογεγραμμένο ἰδιοχείρως (σ)του εἰς ἀσφά-
 10 λειαν
 2^a X. 11 ἀντώνιος ἀργυρὸς ἔλαβα τὰ ἄνωθεν καὶ ὑπόσκομαι
 3^a X. 12 γεώργης περαιζῆς μάρτυς
 1^a X. 13 Ἀπόστολος βαφία γραφεὺς
 14 καὶ μάρτυς

Verso

- 1^a X. 1 ὁμολογία τοῦ ἀντώνη
 2 ἀργυροῦ

100

Ὁμολογία τοῦ Κάστρου Σίφνου

1812, Σεπτεμβρίου 1
 Σίφνος

Οἱ κάτοικοι Κάστρου τῆς Σίφνου ὁμολογοῦν ὅτι ἔλαβον παρὰ τοῦ ἄρχοντος Καμαράση διὰ τὰς ἀνάγκας τοῦ μέρους των δάνειον χιλίων γροσίων ἐπὶ συμπεφωνημένῳ τόκῳ δέκα ἐπὶ τοῖς ἑκατὸν ἐτησίως, ὑποσχόμενοι ὅπως καταβάλλωσι καθ' ἕκαστον μὲν ἔτος τοὺς τόκους, τὸ δὲ κεφάλαιον ὅποτεδῆποτε ἤθελε ζητηθῇ παρὰ τοῦ δανειστοῦ. Εἰς ἀπόδειξιν τούτων συνετάχθη ἡ παροῦσα ὁμολογία, φέρουσα τὴν σφραγίδα τοῦ κοινοῦ καὶ ὑπογεγραμμένη ὑπὸ τῶν προκρίτων τοῦ μέρους των, ἐδόθη δὲ εἰς χεῖρας τοῦ δανειστοῦ πρὸς ἀσφάλειάν του.

Περὶ τοῦ ὅτι τὸ ἔγγραφον εἶναι ἐπίσημον δὲν δύναται βεβαίως νὰ γεννηθῇ ζήτημα. Ἄλλο ὅμως ζήτημα ἀσφαλῶς ἀνακύπτει ἐξ αὐτοῦ. Διατί, ἐνῶ ἐν στίχοις 11-12 λέγεται ὅτι τὸ ἔγγραφον ἐσφραγίσθη μὲ τὴν σφραγίδα τῆς Κοινότητος, ἐν στίχῳ 1 ἀναγράφεται ἀπλῶς τὸ Τ.Σ., δηλ. ἡ δήλωσις ὅτι εἰς ἄλλο βεβαίως ἔγγραφον ὑπάρχει ὁ τύπος τῆς σφραγίδος. Ὅμοίως, τί σημαίνει τὸ Ν^ο 9 τοῦ στίχου 4 τοῦ Verso. Ὑποθέτω εἴτε ὅτι εἶχον συνταχθῇ δύο πρωτότυπα ἐξ ὧν τὸ ἓν, φέρον τὴν σφραγίδα, κατετέθη εἰς τὴν κοινότητα, ἐνῶ τὸ ἕτερον εἰς ὃ ἐσημειώθη ὅτι τὸ πρῶτον ἔφερε τὴν σφραγίδα καὶ εἶναι τὸ παρόν, παρεδόθη εἰς τὸν δανειστὴν Καμαράσην· εἴτε ὅτι τὸ κείμενον ἐγράφη δῖς, ἥτοι ἅπαξ ἐν βιβλίῳ παραμένοντι ἐν τῇ Κοινότητι καὶ φέροντι τὴν σφραγίδα, καὶ διὰ δευτέραν φορὰν εἰς αὐτοτελὲς φύλλον, τὸ παρόν, εἰς ὃ γίνεται ἡ μνεία τῆς ὑπάρξεως τῆς σφραγίδος ἐν στίχῳ 1. Τὸ Ν^ο 9 πιθανῶς ν' ἀποτελῇ τὸν αὐξοντα ἀριθμὸν τοῦ ἐγγράφου τούτου ἐν τῷ ὑπὸ τοῦ ἰδίου τοῦ Καμαράση τηρουμένῳ ἀρχεῖῳ του. Εἶναι δὲ ἡ ὁμολογία αὕτη τοῦ κοινοῦ τοῦ Κάστρου (στίχ. 12 καὶ Verso στίχ. 2-3). Κάστρον δὲ ἦτο ἡ κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην πρωτεύουσα τῆς Σίφνου, ἀποτελουμένη ἐκ τεσσάρων κωμοπόλεων: τοῦ Κάστρου, τοῦ Ἀρτεμῶνος, τῆς Ἀπολλωνίας καὶ τῶν Ἑξαμπέλων μετὰ τῆς Καταβατῆς, ἐκάστη τῶν ὁποίων ἀπετέλει ἰδίαν κοινότητα: Κ. ΓΚΙΩΝ, *Ἱστορία τῆς νήσου Σίφνου*, Ἑρμούπολις 1873, σελ. ια' καὶ 140.

Ἄλλαχοῦ (13, 16, 17, 18 κλπ.) ὑπεστήριξα ὅτι ἡ ἔννοια τῆς κοινότητος ὡς νομικοῦ προσώπου ἦτο ἀτελῶς διαμορφωμένη ἐπὶ τουρκοκρατίας, ὅχι μόνον ἐν Σίφνῳ· νομίζω δὲ ὅτι καὶ τὸ παρὸν ἔγγραφον μάχεται ὑπὲρ τῆς γνώμης μου ταύτης. Διότι τὸ δάνειον συνάπτουν ἅπαντες οἱ ἐγκάτοικοι τοῦ Κάστρου (στίχ. 3), οἵτινες ἐνέχονται ἀλληλεγγύως εἰς ἔκτισιν τοῦ χρέους: ὑποσχόμενοι (ἅπαντες δηλ. οἱ ἐγκάτοικοι) νὰ πλερώνωμεν κατ' ἔτος τὸ διάφορον ὁμοίως καὶ τὸ κεφάλαιον ὅποταν ἤθελον τὸ ζητήσῃ (στίχ. 8-10). Ἄρα ὑπόχρεως δὲν εἶναι ἡ κοινότης ὡς τοιαύτη. Παρὰ ταῦτα τὸ ἔγγραφον ὑπογράφουν οἱ πρόκριτοι. Οὗτοι, καίπερ ἀνήκοντες εἰς τὴν ἀνωτέραν κοινωνικὴν τάξιν, δὲν ἦσαν ἄρχοντες. Τοιοῦτοι ἦσαν οἱ ἄρχοντες, προεστοὶ ἢ ἐπίτροποι (Κ. ΓΚΙΩΝ, ἐνθ' ἄνωτ., σελ. 139 καὶ Ν. ΜΟΣΧΟΒΑΚΗ, *Τὸ ἐν Ἑλλάδι δημόσιον δίκαιον ἐπὶ Τουρκοκρατίας*, Ἀθῆναι 1882, σελ. 121 in fine ἐπ., ὃν νομίζω ὅτι ἀντιγράφει ὁ πρῶτος).

Οἱ πρόκριτοι, εἰς ὅσας μὲν νήσους ὑπῆρχον καὶ ἄλλαι μικρότεραι κοινότητες, ἐξέλεγον ὁμοῦ μετὰ τῶν δημογερόντων τοὺς ἄρχοντας· ἄλλως μόνοι. Δὲν νομίζω δὲ ὅτι ἐν τῷ παρόντι γίνεται χρῆσις τοῦ ὅρου πρόκριτοι ἀντὶ τοῦ προεστοί. Πρέπει ἐπομένως νὰ δεχθῶμεν ὅτι ὁ Καμαράσης πρὸς ἐξασφάλισιν τοῦ δανείου ἐζήτησεν, ὅπως ὑπογράψουν τὴν ὁμολογίαν οἱ πρόκριτοι ὡς φερέγγυοι. Ἀμφέβαλλεν ἂν ἡ ὑπογραφή τῶν προεστώων ἦτο δυνατόν νὰ δεσμεύσῃ τὴν κοινότητα. Ἀλλὰ καὶ ἂν γίνῃ δεκτὸν ὅτι τὸ πρόκριτοι κεῖται ἀντὶ τῶν προεστώων, ἡ μνεία ὅτι τὸ δάνειον συνάπτει οὐχὶ ἡ κοινότης ἀλλ' οἱ ἐγκάτοικοι, ἐνῶ τὴν ὁμολογίαν ὑπογράφουν οἱ πρόκριτοι τῶν στίχων 15-18 καὶ 21-22, ἀποδεικνύει καὶ πάλιν πόσῃ ὀλίγῃν πεποίθησιν εἶχεν ὁ Καμαράσης ὅτι οἱ τελευταῖοι ὡς

ἐκπρόσωποι τῆς κοινότητος ἠδύναντο νὰ τὴν δεσμεύσουν. Χαρακτηριστικὸν δὲ εἶναι ὅτι τὸ ἔγγραφον ὑπογράφουν καὶ δύο μάρτυρες, οἱ τῶν στίχων 19 καὶ 20, ἡ παρουσία τῶν ὁποίων δὲν ἀπαιτεῖτο προκειμένου περὶ ἐγγράφου ἀφορῶντος εἰς αὐτὴν τὴν κοινότητα. Ἄρα τὸ δάνειον εἰς τὰ ὅμματα πάντων εἶχε περισσότερον τὴν ἐμφάνισιν τοιούτου πρὸς ἄτομα, ὥς οἱ πρόκριτοι, ἢ πρὸς κοινότητα ἢ δανείου πρὸς τοὺς ἐγκατοίκους ὥς ἄτομα.

Περὶ τοῦ ὅρου διὰ χρεῖαν καὶ ἀνάγκην τοῦ στίχου 4 βλέπε 14.

1 « Σίφνος » 1812 » T. Σ. « 7βρίου » α[≠]

2 « διὰ τῆς παρούσης ἡμῶν ὁμολογίας ὁμολογοῦμεν

3 ἅπαντες οἱ ἐγκατοικοὶ τοῦ κάστρου, ὅτι ἐλάβομεν

4 δανειακῶς διὰ χρεῖαν καὶ ἀνάγκην τοῦ μέρους, πα-

5 ρὰ τοῦ ἀρχοντος καμαράση γρόσια τὸν ἀρι-

6 θμὸν χίλια Νο «1000» ἐπὶ συμφωνία διαφόρου

7 πρὸς τὰ δέκα ἔνδεκα τὸν καθέκαστον χρό-

8 νον, ὑποσχόμενοι νὰ πλερώνωμεν κατ' ἔτος

9 τὸ διάφορον, ὁμοίως καὶ τὸ κεφάλαιον ὁπό-

10 ταν ἤθελον τὸ ζητήσῃ, καὶ εἰς τὴν περὶ τούτου

11 ἔνδειξιν, ἔγινεν ἡ παροῦσα ὁμολογία, τυπωμέ-

12 νη μὲ τὴν βούλαν τοῦ κοινοῦ μας, καὶ ὑπογεγραμ-

13 ἐνη παρὰ τῶν προκρίτων τοῦ μέρους μας καὶ

14 ἐδόθη εἰς χεῖράς του δι' ἀσφάλειαν

2^a X. 15 κωνσταντῖνος μάτζας

6^a X. 19 γεώργιος δεπάστης μάρτυς

3^a X. 16 ἰωάννης μπάος

7^a X. 20 νικόλαος αγ. . . . μάρτυς

4^a X. 17 κωνσταντῖνος τζωριτζά(κη) μάτζας

8^a X. 21 κωνσταντῖνος μπάος

5^a X. 18 κωνσταντῖνος σακελλ(αρίου) μπάος

9^a X. 22 νικόλαος βαλέτα

Verso

10^a X. 1 1812 Σεπτεμ(βρίου) α[≠]

11^a X. 2 τοῦ κοινοῦ τῆς σίφνου

10^a X. 3 ἦτοι τοῦ Κάστρου γρ(όσι)α 1000

4

Νο 9

Ἡ ἀρχόντισσα κυρία Μαρία Καμαράσαινα ἀβιάστως, σφᾶς ἔχουσα τὰς φρένας, καλέσασα τὸν πνευματικὸν αὐτῆς πατέρα Καστρίσιον, συνέταξε τὴν παροῦσαν αὐτῆς δια-

